

Kuntien järjestöyhteistyön kuntien hyte-yhdyshenkilöiden näkökulmasta –raportti 11.10.2017

Pohjois-Pohjanmaan järjestö rakenne –hanke

Pohjois-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysturvayhdistys

Kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhdyshenkilöiden mukaan kunnat avustavat järjestöjä Pohjois-Pohjanmaalla eniten asukasta kohden Sievissä. Kaikki järjestöjen käytössä olevat tilat ovat maksuttomia yhdeksässä kunnassa. Järjestöyhdyshenkilö on nimitetty vain seitsemässä kunnassa. Eniten kehitettävää on järjestötoiminnasta tiedottamisessa.

Yhteistyörakenteet

Suurimmassa osassa kunnista (77%) järjestöyhteistyöhön ei ole nimetty ketään tiettyä henkilöä. Järjestöyhdyshenkilö löytyy Nivalasta, Oulusta, Pyhäjärveltä, Pyhännältä, Siikajoelta, Utajärveltä ja Vaalasta. Valtaosassa kunnista (83%) järjestöyhteistyö kuitenkin kuuluu jonkun tai joidenkin henkilöiden tehtäviin. Lähes kaikki kunnat (90%) järjestävät säännöllisiä tapaamisia järjestöjen kanssa. Reilussa puolessa (53%) kunnista tapaamisiin kutsutaan kaikki järjestöt. Osassa kuntia (60%) järjestetään (myös) toimialakohtaisia järjestötapaamisia, esim. liikuntaseuroille tai sote-järjestöille.

Järjestöjen toimintaedellytysten tukeminen

Kaikki kunnat tarjoavat järjestöjen käyttöön kokoontumistiloja. Osa kunnista (Ii, Kalajoki, Kärsämäki, Lumijoki, Merijärvi, Pudasjärvi, Siikajoki, Tyrnävä ja Utajärvi) on linjannut, että kaikki järjestöjen käytössä olevat tilat ovat maksuttomia. Joissain kunnissa tarjolla on maksuttomien lisäksi (43%) tai pelkästään (20%) maksullisia tiloja. Useimmiten (80%) tilojen käytölle on olemassa selkeät kriteerit ja säännöt. Tilojen käytöstä voidaan myös sopia tapauskohtaisesti (30%:ssa kunnista). Raahesta tilojen käyttöön liittyviä tietoja ei saatu. Järjestöt voivat lähes kaikissa kunnissa (97%, Limingasta tietoa ei saatu) järjestää toimintaansa kunnan toiminnan yhteydessä, esim. terveyskeskuksissa, päiväkodeissa tai kirjastoissa.

Lähes kaikki kunnat (97%, Taivalkoskelta tietoa ei saatu) maksavat järjestöille avustuksia. Suurimmassa osassa kuntia (80%, Raahesta ja Taivalkoskelta tietoa ei saatu) avustusten myöntämiselle on olemassa selkeät kriteerit ja säännöt. Avustuksia voidaan myös harkita tapauskohtaisesti (43%:ssa kunnista, Raahesta ja Taivalkoskelta tietoa ei saatu). Kuntien maksamien avustusten määrät vaihtelivat kunnan koosta riippuen 2000 – 2 473 000 euron välillä (Summat sisältävät vain järjestöjen suorat toiminta- ja kumppanuusavustukset, eivät esim. projekti- tai työllistämisavustuksia). Keskimäärin järjestöavustuksia maksetaan vuosittain 153 579 euroa. Asukaslukuun suhteutettuna eniten järjestöavustuksia maksetaan Sievissä (26,47 euroa/asukas), Utajärvellä (23,72 euroa/asukas), Pyhäjärvellä (22,18 euroa/asukas) ja Siikalatvalla (20,54 euroa/asukas).

Järjestöjen ja kuntalaisten osallisuus

Noin 70%:ssa kunnista (Raahesta tietoa ei saatu) järjestötoiminta on huomioitu kunnan talous- ja toimintasuunnitelmissa hyte-yhdyshenkilön mukaan. Järjestöedustajia on mukana kuntien työryhmissä 80%:ssa kunnista (Raahesta tietoa ei saatu). Suurimmassa osassa kunnista kerätään järjestöiltä (80%) ja kuntalaisilta (70%) jollakin tapaa kokemustietoa kunnan hyvinvointikertomukseen. Muutenkin kunnat osallistavat kuntalaisia monipuolisesti: lakisääteiset nuorisovaltuustot sekä vanhus- ja vammaisneuvostot joko jo toimivat tai ovat perusteilla lähes kaikkiin (97%, Merijärveä lukuun ottamatta) kuntiin. Ne toimivat tiedotuskanavina, tekevät esityksiä, aloitteita, kyselyitä, lausuntoja ja esteettömyyskartoituksia, osallistuvat toiminnan ja palveluiden kehittämiseen ja arviointiin, hyvinvointikertomustyöhön, toiminnan ja

tapahtumien järjestämiseen, kuntalaisten osallistamiseen, yhteistyön edistämiseen, ympäristön suunnitteluun sekä hankeyhteistyöhön.

Yhdessä tekeminen

Kaikki kunnat (100%) järjestävät järjestöjen kanssa yhdessä tapahtumia ja monissa kunnissa (67%) järjestöillä ja kunnilla on hankkeisiin liittyvää yhteistyötä. Muuta yhteistyötä järjestöjen kanssa tehdään mm. kerhotoimintaan, vapaaehtoistyöhön, turvallisuuteen, ympäristön suunnitteluun, työllistämiseen sekä kansalaisopistotoimintaan liittyen. Kunnat myöntävät yhdistyksille korotonta lainaa hankkeiden aloitukseen sekä tarjoavat toritiloja varainhankintatilaisuuksia varten. Kunnat ovat myyneet käytöstä poistettuja kyläkouluja yhdistyksille nimelliseen hintaan ja mahdollistaneet näin aktiivista toimintaa kylille. Kuntalaiset toteuttavat omaehtoista toimintaa, esim. retkiä, kunnan tuella myös ilman yhdistystä.

Järjestötoiminnasta tiedottaminen

Kunnat tiedottavat järjestöjen toiminnasta mm. nettisivujen (93% kunnista) sekä esim. kuntatiedotteiden tai somen (87% kunnista) avulla. Nettisivujen osalta ongelmana on, että järjestöjen tiedot on vaikea pitää ajan tasalla. Lähes kaikissa kunnissa (93%) työntekijät ohjaavat kuntalaisia järjestöjen toimintaan, mutta tiedon saaminen järjestötoiminnasta on puutteellista em. ongelman takia.

Hyte-yhdyshenkilöiden toiveet järjestöyhteistyölle

Hyte-yhdyshenkilöiden suurimmat toiveet kohdistuvat tiedottamiseen (67% piti tärkeänä), esim. järjestöjen toimintojen ja tapahtumien koostaminen ”tapahtumakalenteriin” päällekkäisyyksien välttämiseksi. He toivovat, että kuntien järjestöyhteistyö olisi strategisempaa (40%) ja sitä selkeytettäisiin pysyvillä rakenteilla (50%), esim. nimeämällä järjestöyhdyshenkilö ja järjestämällä säännöllisiä tapaamisia järjestötoimijoiden kanssa. He toivovat järjestöjen kokemustietoa hyödynnettävän kunnan toiminnassa (33%). Osa hyte-yhdyshenkilöistä toivoo kunnan osoittavan lisää resursseja yhteistyön tekemiseen (27%) tai järjestöjen toimintaan (13%). Myös käytännön yhdessä tekemistä (50%) sekä tietoa hyvistä järjestöyhteistyön käytännöistä (23%) toivotaan lisää.

Hyte-yhdyshenkilöt toivovat myös mahdollisuuksia osallisuuden edistämiseen, vapaaehtoistoiminnan arvostamiseen ja uusien vapaaehtoisten mukaan aktivoimiseen, järjestötoiminnan kartoittamiseen, järjestöyhteistyön merkityksen esille nostamiseen ja järjestöyhteistyösuhteiden luomiseen, sosiaali- ja terveysjärjestöjen aktivoimiseen, sivukylien toiminnan aktivoimiseen, koulutusten järjestämiseen, maksuttomien digitaalisten palveluiden hyödyntämiseen, kunnan toiminnasta tiedottamiseen järjestöille, tilojen käyttöön liittyvien ohjeistusten laatimiseen, järjestöavustuskriteereistä sopimiseen, kokemustiedon keräämiseen, järjestöesittelyjen mahdollistamiseen sosiaali- ja terveydenhuollossa, osallistuvan budjetoinnin hyödyntämiseen, yhteisten kehittämishankkeiden toteuttamiseen sekä tapaamisiin muiden kuntien edustajien kanssa.

Järjestöjen toiveet kunnille

Pohjois-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysturvayhdistys sekä Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry toteuttivat keväällä 2017 kuntavaalikiertueen kymmenessä Pohjois-Pohjanmaan kunnassa. Noissa tilaisuuksissa sosiaali- ja terveysalan yhdistykset sekä liikuntaseurat toivoivat kuntien ottavan järjestöt kumppaneiksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Järjestöedustajat toivoivat järjestötoiminnan kirjaamista osaksi kuntastrategiaa ja muita ohjaavia asiakirjoja, järjestötoiminnan koordinaatiota, järjestöyhdyshenkilön nimeämistä, järjestöjen säännöllistä koolle kutsumista, maksuttomien tai edullisten tilojen tarjoamista toimintaan, tilojen käyttöön, jakamiseen ja maksuihin liittyen asioiden käsittelemistä yhdessä, järjestöavustusten riittävää tasoa, selkeitä ja tasa-arvoisia avustusperiaatteita sekä riittävän

helppoa haku- ja raportointiprosessia, tapahtumien koordinoitua ja aktiivista järjestötoiminnan markkinointia sekä turhan byrokratian ja toimimattomien käytäntöjen purkamista järjestötoiminnan tieltä.

Pohjois-Pohjanmaan järjestö rakenne -hanke

Pohjois-Pohjanmaan järjestö rakenne -hanke kartoitti kuntien järjestöyhteistyön tilaa hyte-yhdyshenkilöille toteutetuilla puhelinhaastatteluilla elo-syyskuun 2017 aikana. Kartoitukseen saatiin vastaus jokaisen Pohjois-Pohjanmaan kunnan (30 kpl) hyte-yhdyshenkilöltä. Lisäksi yksittäisiä tietoja täydennettiin muutamilta muilta henkilöiltä. Kartoitus uusitaan 2019 ja 2020 tapahtuneen muutoksen osoittamiseksi.

Pohjois-Pohjanmaan järjestö rakenne -hankkeessa tuetaan erityisesti sosiaali- ja terveysalan järjestöjä sote- ja maakuntaudistuksen ja siitä johtuvan kuntauudistuksen muutosvaiheessa. Hanke työskentelee yhdessä maakunnan ja kuntien kanssa, jotta järjestötoiminnan monipuolisuus sekä järjestöjen ja kansalaisten osallisuus saataisiin kirjattua strategioihin ja toimintasuunnitelmiin, maakunnan ja kuntien hyvinvointikertomuksissa hyödynnettäisiin järjestöjen ja kansalaisten kokemustietoa, maakunta ja kunnat nimittäisivät järjestöyhdyskuntien ja kutsuisivat järjestöt säännöllisesti koolle, järjestöjen toimintaedellytysten tukemisesta (mm. tilojen käyttö ja järjestöavustukset) saataisiin sovittua maakunnan, kuntien ja järjestöjen kesken, järjestöt voisivat toteuttaa omaa toimintaansa sote- ja kuntien palvelujen yhteydessä, järjestöt voisivat osoittaa toimintansa vaikuttavuutta myös taloudellisin mittarein ja ihmiset.fi -verkkopalvelu saataisiin alueen kuntien, yhdistysten ja kansalaisten hyötykäyttöön.

Hanketta (1.8.2017-31.12.2020) hallinnoi Pohjois-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry ja rahoittaa Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA.

Yhteystiedot

Projektipäällikkö, järjestöagentti Helena Liimatainen, 044 0190 476, helena.liimatainen@ppsotu.fi

- maakunnallinen yhteistyö
- kuntayhteistyö (Oulu)

Projektityöntekijä, järjestöagentti Anni Rekilä, 044 0190 479, anni.rekila@ppsotu.fi

- kuntayhteistyö (Kuusamo, Taivalkoski, Pudasjärvi, Ii, Kempele, Hailuoto, Muhos, Liminka, Lumijoki, Tyrnävä, Utajärvi, Vaala, Siikalatva, Pyhäntä)

Projektityöntekijä, järjestöagentti Anna Katajala (1.11. alkaen), anna.katajala@ppsotu.fi

- kuntayhteistyö (Siikajoki, Raahe, Pyhäjoki, Merijärvi, Kalajoki, Oulainen, Haapavesi, Kärsämäki, Alavieska, Ylivieska, Nivala, Haapajärvi, Pyhäjärvi, Reisjärvi, Sievi)

